

Krachtlijnen van het internationaal onderwijs- en vormingsbeleid. Eindrapport 2015-2016.

INHOUD

KRACHTLIJNEN VAN HET INTERNATIONAAL ONDERWIJS- EN VORMINGSBELEID. EINDRAPPORT 2015-2016.	1
I. EUROPESE UNIE	5
1 INSTITUTIONELE CONTEXT	5
1.1 HET EUROPEES SEMESTER	5
1.2 DE VOORZITTERSCHAPPEN VAN DE RAAD VAN DE EU	6
1.2.1 Het Luxemburgs Voorzitterschap van de Raad van de EU	6
1.2.2 18-maandenprogramma van het voorzitterschapstrio Nederland, Slowakije en Malta	6
1.2.3 Nederlands voorzitterschap	7
1.2.4 Het Slovaaks Voorzitterschap	7
1.3 HET WERKPROGRAMMA VAN DE EUROPESE COMMISSIE 2016: TIJD VOOR VERANDERING	8
1.3.1 Het werkprogramma	8
1.3.2 Het werkprogramma 2016 van de Europese Commissie – inzet voor Vlaanderen	8
2 ONDERWIJS EN VORMING	9
2.1 RAADSVERGADERINGEN ONDERWIJS, JEUGDZAKEN, CULTUUR EN SPORT	9
2.1.1 Raad van 23-24 november 2015	9
2.1.2 Raad van 24 februari 2016	10
2.1.3 Raad van 30-31 mei 2016	10
2.2 EEN NIEUWE AGENDA VOOR VAARDIGHEDEN VOOR EUROPA. SAMENWERKEN TER VERSTERKING VAN HET MENSELIJK KAPITAAL, DE INZETBAARHEID OP DE ARBEIDSMARKT EN HET CONCURRENTIEVERMOGEN	11
2.3 GEZAMENLIJK RAPPORT VOOR DE IMPLEMENTATIE VAN HET STRATEGISCH RAAMWERK VOOR EUROPESE SAMENWERKING IN ONDERWIJS EN VORMING (ET2020)	13

2.4	RESOLUTIE VAN DE RAAD OVER HET BEVORDEREN VAN SOCIAALECONOMISCHE ONTWIKKELING EN INCLUSIVITEIT IN DE EU VIA ONDERWIJS	13
2.5	CONCLUSIES OVER HET ONTWIKKELEN VAN MEDIAGELETTERDHEID EN KRITISCH DENKEN DOOR ONDERWIJS EN OPLEIDING	13
2.6	MID-TERM EVALUATIE VAN ERASMUS+	14
2.7	THEMATISCHE WERKGROEPEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE	15
2.8	ONTWIKKELINGEN PER ONDERWIJSNIVEAU	15
2.8.1	Onderwijs en opvang voor jonge kinderen	15
2.8.2	Leerplichtonderwijs	16
2.8.3	Beroepsonderwijs en -vorming	18
2.8.4	Hoger Onderwijs	18
3	STUDIES, CONFERENTIES, INSTRUMENTEN	19
3.1	ONDERWIJS- EN OPLEIDINGENMONITOR 2015	19
3.2	LERAREN (ZIE OOK OESO, 7)	20
3.2.1	Het beroep van leerkracht in Europa. Praktijk, perceptie en beleid	20
3.2.2	'Teaching practices in primary and secondary schools in Europe. Insights from large-scale assessments in education'	20
3.2.3	Diversiteit van het lerarenberoep in Europa	21
3.3	VAARDIGHEDEN	21
3.3.1	Conferentie: 'Beroepsvaardigheden voor het leven'	21
3.3.2	EU Skills Panorama	21
3.3.3	'A Europe of talents: giving new impetus to skills acquisition through mobility for apprentices'	22
3.3.4	'High-performance apprenticeships and work-based learning: 20 guiding principles'	22
3.4	TALEN IN SECUNDAIR ONDERWIJS	22
3.5	INTERNATIONALISERING VAN HOGER ONDERWIJS	23
3.6	EVALUATIE VAN ONDERWIJS IN DE EU	23
3.7	FINANCIERING	24
3.7.1	Salarissen van leraren en schoolleiders in Europa 2014-2015	24
3.7.2	Nationale systemen voor inschrijvingsgelden en ondersteuning voor studenten in Europees hoger onderwijs 2015-2016	24
3.7.3	Nationale fiches onderwijsbudgetten in Europa 2015	24

3.8	DE STRUCTUUR VAN EUROPESE ONDERWIJSSYSTEMEN 2015-2016	25
3.9	EUROPESE RICHTSNOEREN VOOR HET VALIDEREN VAN NIET-FORMEEL EN INFORMEEL LEREN	25
3.10	ONDERNEMERSCHAPSONDERWIJS OP SCHOOL IN EUROPA	25
3.11	CIVIL SOCIETY DAY	26
4	ONTWIKKELINGEN IN ANDERE BELEIDSDOMEINEN	26
4.1	HET EU JEUGDRAPPORT	26
4.2	TEWERKSTELLING- EN SOCIALE ONTWIKKELINGEN IN EUROPA	27
II.	OESO	29
1	'EDUCATION AT A GLANCE 2015'	29
2	'TRENDS SHAPING EDUCATION'	29
3	'GOVERNING EDUCATION IN A COMPLEX WORLD'	30
4	'OPEN EDUCATIONAL RESOURCES: A CATALYST FOR INNOVATION'	30
5	'INNOVATIVE LEARNING ENVIRONMENTS'	31
6	'OECD REVIEWS OF SCHOOL RESOURCES: VLAAMSE GEMEENSCHAP 2015'	31
7	LERAREN (ZIE OOK EU, 3.2)	32
7.1	ONDERSTEUNEN VAN PROFESSIONALISERING VAN LERAREN: INZICHTEN UIT TALIS 2013	32
7.2	'TEACHING EXCELLENCE THROUGH PROFESSIONAL LEARNING AND POLICY REFORM'	33
8	ONDERWIJS EN MIGRATIE	34
8.1	'IMMIGRANT STUDENTS AT SCHOOL: EASING THE JOURNEY TOWARDS INTEGRATION'	34
8.2	EDUCATION AS A TOOL FOR THE INTEGRATION OF MIGRANTS	34
9	'LOW PERFORMING STUDENTS. WHY THEY FALL BEHIND AND HOW TO HELP THEM SUCCEED'	34
10	STARTING STRONG. MONITORING QUALITY IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE	35
III.	UNESCO	36

1 ONDERWIJS VOOR ALLEN 2000-2015. VERWEZENLIJINGEN EN UITDAGINGEN	36
2 DUURZAME ONTWIKELINGSDOELEN (SDG'S)	36
3 RESULTATEN VAN DE ONDERWIJSENQUÊTE VAN DE UIS (HET UNESCO INSTITUUT VOOR STATISTIEK)	38
IV. RAAD VAN EUROPA	38
'SECURING DEMOCRACY THROUGH EDUCATION'. DE ONTWIKKELING VAN EEN EUROPEES KADER VOOR BURGERSCHAP EN DEMOCRATISCHE WAARDEN.	38

I. Europese Unie

1 Institutionele context

1.1 Het Europees Semester

Alle EU-landen formuleren nationale doelstellingen om mee te werken aan Europa 2020. Om de samenwerking te coördineren, heeft de Europese Unie, in 2010, het Europees Semester opgestart, een jaarlijkse cyclus van beleidscoördinatie. Elk jaar maakt de Commissie een gedetailleerde analyse van de plannen voor budgettaire, economische en structurele hervormingen en doet zij aanbevelingen voor de komende periode.

In [oktober 2015](#) werd besloten het Europees Semester verder te stroomlijnen.

De Europese Commissie publiceerde op 26 november 2015 gelijktijdig drie documenten die de start van het Europees Semester 2016 inluidden:

- [De jaarlijkse groeianalyse 2016](#) 'Het herstel versterken en de convergentie bevorderen' met prioriteiten die werkgelegenheid en groei moeten stimuleren. De Commissie pleit voor een geïntegreerde aanpak van het economisch beleid rond drie hoofdlijnen: Stimulering van investeringen, Versnelling van structurele hervormingen, Verantwoord begrotingsbeleid
- [Het waarschuwingsmechanismeverslag](#), dat aan de hand van een scorebord met economische en sociale indicatoren bepaalt welke landen nader moeten worden onderzocht om na te gaan of er sprake is van potentiële onevenwichtigheden.
- Het ontwerp [gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid](#).

Voor het eerst gaat de publicatie gepaard met [een aanbeveling van de Raad voor de eurozone](#).

Dit is een belangrijke verandering ten opzichte van de vorige semesters, toen de aanbevelingen pas op het einde van de cyclus verschenen, samen met de landen specifieke aanbevelingen.

De landen specifieke aanbevelingen 2016 werden eind mei 2016 gepubliceerd. België kreeg drie aanbevelingen, waarvan een rechtstreeks te maken heeft met onderwijs en vorming:

'De voorgenomen herziening doorvoeren van de "wet van 1996" met betrekking tot het concurrentievermogen en de werkgelegenheid in overleg met de sociale partners. Ervoor zorgen dat lonen gelijke tred kunnen houden met de productiviteit. Zorgen voor een doeltreffend activeringsbeleid voor de arbeidsmarkt. Verder werk maken van hervormingen op het gebied van onderwijs en beroepsopleiding en voorzien in opleidingsondersteuning, met name voor personen met een migratieachtergrond.'

[De aanbevelingen](#)

1.2 De voorzitterschappen van de Raad van de EU

1.2.1 Het Luxemburgs Voorzitterschap van de Raad van de EU

juli – december 2015

Het programma werd opgesteld in de context van de implementatie van de 'Strategische Agenda voor de Unie in Tijden van Verandering, aangenomen door de Raad van de EU op 26-27 juni 2014, die de prioriteiten voor de EU voor de volgende vijf jaren bevat. Het programma houdt ook rekening met de beleidsverklaring van president Juncker, het werkprogramma van de Europese Commissie en het programma van het trio-voorzitterschap (Italië, Letland en Luxemburg).

Het werkprogramma van het Luxemburgse voorzitterschap is opgebouwd rond 7 thema's:

1. stimuleren van investeringen voor het aanjagen van de groei en de werkgelegenheid;
2. verdiepen van de sociale dimensie van de EU;
3. beheeren van migratie, vrijheid, recht en veiligheid;
4. stimuleren van de interne markt door de nadruk te leggen op de digitale dimensie ervan;
5. plaatsen van het concurrentievermogen van de EU in een mondiaal en transparant kader;
6. bevorderen van duurzame ontwikkeling;
7. versterken van de aanwezigheid van de EU op het wereldtoneel.

[Het werkprogramma](#) (in het Engels)

Prioriteiten op vlak van onderwijs en vorming:

- Onderwijs en opvang voor jonge kinderen (taalontwikkeling, valoriseren van diversiteit); conferentie 10-11 september 2015 en debat tijdens de raad van ministers van onderwijs van 23 november 2015;
- Strijd tegen vroegtijdig schoolverlaten (symposium 9-10 juli 2015): naar raadsconclusies op 23 november 2015;
- Inclusief onderwijs: implementatie en kwaliteit (hoorzitting 15-16 oktober 2015 en debat tijdens de raad van ministers van onderwijs van 23 november 2015);
- Gezamenlijk rapport ET 2020 (aannamen 23 november 2015);
- Jongerenwaarborg: stocktaking conferentie (17-18 november 2015).

Meer informatie in de [presentatie](#) door Jelle Reynaert en op de website van het Voorzitterschap www.eu2015lu.eu.

1.2.2 18-maandenprogramma van het voorzitterschapstrio Nederland, Slowakije en Malta

De uitdagingen rond vluchtelingen en migratie blijven tussen januari 2016 en juni 2017 onverminderd hoog op de agenda staan voor de voorzitterschappen van Nederland, Slowakije en Malta. Zoals in december werd onderstreept door de Raad gaat de hoogste prioriteit naar maatregelen ter versterking van de Europese buitengrenzen. Op de agenda staan voorts de ontwikkeling van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel, inspanningen op het gebied van herplaatsing en hervestiging, terugkeer en overname, intensivering van de bestrijding van mensensmokkel en de voortgang van het werk inzake legale migratie.

De in juni 2014 door de Europese Raad vastgestelde strategische richtsnoeren vormen de basis voor dit trioprogramma. De drie voorzitterschappen hebben zich daarbij laten leiden door vijf prioriteiten:

- een Unie van banen, groei en concurrentievermogen;
- een Unie die al haar burgers sterk maakt en beschermt;
- een energie-unie met een toekomstgericht klimaatbeleid;
- een Unie van vrijheid, veiligheid en recht;
- en de Unie als een sterke mondiale speler.

[Het trioprogramma](#)

1.2.3 Nederlands voorzitterschap

Van 1 januari tot 1 juli 2016 is Nederland voorzitter van de Raad van de Europese Unie. Nederland zet in op een Unie die zich richt op hoofdzaken, innovatie en meer banen, en die haar burgers centraal stelt.

De Europese Commissie heeft in haar werkprogramma 2016 een **Europese nieuwe vaardighedenagenda** aangekondigd, die in de Raad zal worden besproken (zie ook 3.3.1). Deze agenda moet investeringen in de opleiding van burgers stimuleren en hen beter toerusten voor een veranderende arbeidsmarkt en samenleving. Ook zal het Nederlands voorzitterschap aandacht besteden aan de wederzijdse erkenning van kwalificaties. Deze wederzijdse erkenning ondersteunt het hoger- en beroepsonderwijs en draagt bij aan het volledig benutten van het potentieel van digitale banen.

Verder zet het Nederlandse voorzitterschap erop in het debat te bevorderen over de bijdrage van het onderwijs aan de **opvang en integratie van migranten** en de rol van het onderwijs en het jeugdwerk om de **radicalisering van jongeren** tegen te gaan. Dit wordt gedaan in samenhang met de conclusies van het Luxemburgse voorzitterschap, actuele ontwikkelingen en eventuele Commissie-initiatieven.

De prioriteiten op vlak van onderwijs en vorming zoals ze werden voorgesteld op de raad van ministers van Onderwijs op 23 november 2015:

- Bijdrage van onderwijs en vorming aan jobs en groei in het kader van de nieuwe Agenda voor Vaardigheden;
- Beroepsonderwijs en -vorming;
- Strijd tegen radicalisering.

<http://www.eu2016.nl>

[Programma van het Nederlands Voorzitterschap](#)

1.2.4 Het Slovaaks Voorzitterschap

van 1 juli tot eind december 2016

De prioriteiten op vlak van onderwijs en vorming werden voorgesteld op de Raad van ministers van Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport van 30-31 mei 2016:

- Implementatie van de vaardighedenagenda (zie punt 2.2)

- Ontwikkelen van ‘life skills’
- Bevorderen van digitale vaardigheden
- Modernisering van hoger onderwijs

1.3 Het werkprogramma van de Europese Commissie 2016: Tijd voor verandering

1.3.1 Het werkprogramma

De agenda voor banen, groei, billijkheid en democratische verandering, die geldt als missieverklaring van de Commissie-Juncker, omvat tien prioriteiten. Het werkprogramma vertaalt deze prioriteiten in concrete voorstellen.

Het merendeel van de voorstellen voor 2016 heeft betrekking tot de volgende doelstellingen:

- Een nieuwe stimulans voor banen, groei en investeringen;
- Een diepere en eerlijkere interne markt met een sterkere industriële basis.

Met de agenda voor nieuwe vaardigheden willen de Commissie zorgen dat permanent wordt geïnvesteerd in menselijk kapitaal. Daarbij wordt onder meer ingezet op beroepsopleiding en hoger onderwijs, digitale en high-tech expertise en de levensvaardigheden die burgers nodig hebben om een actieve rol te spelen op een arbeidsmarkt die evolueert en een samenleving die verandert.

[Het werkprogramma](#)

1.3.2 Het werkprogramma 2016 van de Europese Commissie – inzet voor Vlaanderen

De Vlaamse Regering bekijkt binnen het programma van de Europese Commissie welke dossiers relevant zijn (slaan op de bevoegdheden van de Vlaamse Regering) en duidt aan, binnen die lijst, welke initiatieven ze met prioriteit zal opvolgen. In tweede instantie identificeert de Vlaamse Regering dossiers binnen de betere regelgevingsagenda die ze met aandacht zal volgen.

De Vlaamse Regering heeft op voorstel van de twaalf Vlaamse beleidsdomeinen – onder coördinatie van het Departement Internationaal Vlaanderen en via consultatie middels SOIA (Strategisch Overleg Internationale Aangelegenheden) ingeschat welke de 12 relevante dossiers zijn voor Vlaanderen (uit een totaal van 23 initiatieven van de Commissie); de vetgedrukte dossiers zijn prioritair voor Vlaanderen:

- Strategie eengemaakte markt;
- Post-Cotonou-kader;
- Verplicht transparantieregister;
- Agenda voor nieuwe vaardigheden;
- Arbeidsmobiliteit;
- **Migratiebeheer;**
- **Digitale eengemaakte markt;**
- **Meerjarig financieel kader;**
- **Handels- en investeringsstrategie;**
- **Duurzame Europese toekomst;**
- **Kringlooeconomie;**

→ **Energie-Unie.**

Per relevant dossier wordt een 'trekkend' beleidsdomein aangeduid, en ook 'betrokken' beleidsdomeinen. Onderwijs en Vorming is, samen met WSE, trekkend voor de agenda voor nieuwe vaardigheden; en betrokken bij de strategie eengemaakte markt. Voor elke initiatief heeft het trekkend beleidsdomein in samenwerking met de betrokken beleidsdomeinen een beknopte informatiefiche opgesteld.

[De nota aan de Vlaamse Regering](#)

2 Onderwijs en vorming

2.1 Raadsvergaderingen Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport

2.1.1 Raad van 23-24 november 2015

De besprekingen werden overheerst door de tragische aanslagen in Parijs en de veiligheidsdreigingen in Brussel. De ministers zegden toe onderwijs en sport beter te benutten als middel tegen sociale uitsluiting en radicalisering.

Op de agenda:

- **Het bevorderen van talenkennis en inclusie, met aandacht voor kwaliteitsvol onderwijs en opvang voor jonge kinderen.** Dit thema werd bediscussieerd tijdens de lunch; er werd bekeken hoe tegelijk brede toegang en hoge kwaliteit te verzekeren.
- **De verklaring van Parijs.** De meeste ministers erkennen de rol van onderwijs in het voorkomen van uitsluiting en radicalisering, maar verschillende ministers benadrukten dat onderwijs niet alleen het antwoord kan bieden: werkgelegenheid, gezondheid en cultuur moeten ook aangepakt worden. De ministers onderlijnden de relevantie van de verklaring van Parijs (maart 2015). De Franse delegatie onderlijnde de noodzaak om het politiek momentum te benutten en van deze beleidslijn een engagement op lange termijn te maken, via Erasmus+ en in het kader van Onderwijs en Vorming 2020. De Commissie herinnerde eraan dat ze al eerder de rol van onderwijs, vorming en jeugd heeft beklemtoond in het bevorderen van gemeenschappelijke Europese waarden in de mededelling '[Een Europese Veiligheidsagenda](#)' (mei 2015).
- **Het gezamenlijk rapport voor de implementatie van het Strategisch Raamwerk voor Onderwijs en Vorming 2020 (ET2020).** De raad heeft het rapport aangenomen (zie punt 2.3)
- **Het terugdringen van vroegtijds schoolverlaten.** De raad heeft conclusies aangenomen om vroegtijdig schoolverlaten terug te dringen en succes op school te bevorderen (zie punt 2.8.2.1)
- **Onderwijs en migratie.** De ministers hadden het over strategieën met het oog op de integratie van recent aangekomen migranten en personen met een migrantenachtergrond. Ze zijn het erover eens te focussen op het aanleren van de taal (of talen) van het gastland, het sneller werk maken van evalueren en valideren van eerder verworven kwalificaties, het bevorderen van gemeenschappelijke Europese waarden op alle niveaus van onderwijs, het vermijden van geografische concentratie van migranten, het voorbereiden van leraren en

opleiders (en ook van ouders en lerenden) op meer multiculturele diversiteit in de leeromgeving, en meer uitwisseling van goede praktijken tussen lidstaten.

[Belangrijkste resultaten van de raad](#)

2.1.2 Raad van 24 februari 2016

De vergadering werd voorgezeten door de minister voor onderwijs, cultuur en wetenschappen van Nederland, mevrouw Jet Bussemaker. De Europese Commissie werd vertegenwoordigd door Tibor Navracsics, en Marianne Thyssen nam deel aan het beleidsdebat over vaardigheden.

De Raad werd voorafgegaan door een werklunch; de ministers hadden het over **onderwijs en de vluchtelingencrisis, met focus op de rol van burgerschaps- en talenonderwijs**.

De Raad nam een resolutie aan over het **bevorderen van sociaaleconomische ontwikkeling en inclusiviteit in de EU via het onderwijs** (zie ook punt 2.4). Tibor Navracsics onderstreepte het feit dat onderwijs cruciaal is, niet alleen voor inzetbaarheid, maar ook een van de beste manieren om sociale uitsluiting te voorkomen.

De ministers bespraken hoe meer synergie te creëren tussen onderwijs, arbeidsmarkt en maatschappij, met de focus op het ontwikkelen van vaardigheden. Een vergelijkbaar debat is gepland voor de EPSCO Raad van 7 maart 2016. Na die Raad zullen beide ministers een brief sturen naar de Commissie, met de besluiten van de twee Raden. Het resultaat van de debatten zal mee input zijn voor de Mededeling van de Commissie over een 'nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa' (zie ook 2.2).

De onderwijsministers wisselden ook van gedachten over hoe burgerschap en fundamentele waarden te bevorderen via het onderwijs. Dit debat sluit aan bij de verklaring van Parijs (februari 2015) naar aanleiding van de terroristische aanslagen. Drie lidstaten stelden een concreet voorbeeld voor van beleid of van een project in hun land, met als onderwerp burgerschapseducatie (Tsjechië), versterken van leraren (Spanje) en mediageletterdheid (Frankrijk). De discussie werd voorbereid via een [discussieleidraad](#) van het Voorzitterschap.

[Belangrijkste resultaten van de Raad](#)

2.1.3 Raad van 30-31 mei 2016

De Raad nam conclusies aan over het ontwikkelen van mediageletterdheid en kritisch denken door onderwijs en opleiding.

In het vooruitzicht van een toekomstig Commissievoorstel bespraken de ministers de toekomst van het hoger onderwijs in Europa. Om het debat te structureren, had het Voorzitterschap drie onderwerpen geselecteerd, die een goed beeld geven van de belangrijkste uitdagingen voor Europees hoger onderwijs:

- Verhogen van de arbeidsmarktrelevantie van hoger onderwijs;
- Het voorbereiden van geëngageerde burgers (meer nadruk op inclusie, op sociale en burgerschapscompetenties, versterken van de link met lokale gemeenschappen);
- De veranderende rol van leraren (meer balans tussen pedagogische en onderzoeksvaardigheden, betere carrièrevooruitzichten, ...).

De Commissie stelde ook kort de 'European Skills Strategy' voor. De strategie heeft voornamelijk een tewerkstellingsdimensie, maar onderwijs en vorming is ook betrokken, met name door voorstellen om de transparantie-instrumenten aan te passen (EQF, Europass) en voorstellen voor een 'vaardigheidsgarantie'.

[Resultaten van de raad](#)

2.2 Een nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa. Samenwerken ter versterking van het menselijk kapitaal, de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en het concurrentievermogen

Op 10 juni 2016 lanceerde de Europese Commissie een nieuwe omvattende vaardighedenagenda voor Europa. De agenda werd gelanceerd tijdens een event in Brussel, op 20 juni, in aanwezigheid van commissaris Thyssen en commissaris Navracsics.

De bedoeling van de agenda is het verwerven en de erkenning van vaardigheden te verbeteren, van basisvaardigheden tot hogere vaardigheden, en om inzetbaarheid te verhogen. De agenda wil ervoor zorgen dat niemand achterblijft, en dat Europa inzet op die vaardigheden die competitiviteit en innovatie bevorderen. Deze agenda draagt bij tot een van de belangrijkste politieke prioriteiten van de Europese Commissie: 'Een nieuwe impuls voor jobs, groei en investeringen'.

Concreet stelt de Commissie tien maatregelen voor om de komende twee jaar mee aan de slag te gaan, waarvan een aantal vandaag van start gaat (vetgedrukt). De maatregelen zijn gegroepeerd in drie clusters:

Cluster 1: Kwaliteit en relevantie van vaardigheden verhogen:

Actie 1: De fundamenten versterken: basisvaardigheden. Een **vaardighedengarantie**, om laaggeschoolde volwassenen te helpen een minimumniveau van lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden te verwerven en door te stromen naar een diploma hoger secundair onderwijs. Elke laaggeschoolde volwassene krijgt recht op:

- Een evaluatie van zijn vaardigheden (welke vaardigheden zijn er, welke zijn nodig);
- Een leeraanbod op maat;
- Kansen voor validering en erkenning van de verworven vaardigheden.

Voorstel voor een aanbeveling van de Raad

Actie 2: Een herziening van de aanbeveling inzake sleutelcompetenties (eind 2017), om meer mensen te helpen de vaardigheden te verwerven die onontbeerlijk zijn om in de 21e eeuw te werken en te leven, met bijzondere aandacht voor het bevorderen van de mentaliteit en de vaardigheden om te ondernemen en te innoveren. De Commissie heeft twee specifieke raamwerken ontwikkeld: voor [digitale vaardigheden](#) en [ondernemerschapsvaardigheden](#).

Actie 3: Beroepsonderwijs en -opleiding tot een eerste keus maken door binnen beroepsonderwijs en -opleiding meer mogelijkheden voor werkplekleren te creëren en de goede

arbeidsmarkresultaten ervan meer onder de aandacht te brengen. Herziening van ECVET en EQAVET. Organisatie, voor het eerst, van een VET-week in 2016.

Actie 4: De [coalitie voor digitale vaardigheden en banen](#), die de lidstaten en belanghebbenden uit het onderwijs, de werkgelegenheidssector en het bedrijfsleven bijeenbrengt met als doel een grote kweekvijver van digitaal talent tot stand te brengen en ervoor te zorgen dat individuele burgers en de beroepsbevolking in Europa over de nodige digitale vaardigheden beschikken. Lidstaten worden uitgenodigd een digitale vaardigheden strategie op te zetten in 2017, vertrekkend van doelen bepaald eind 2016.

Cluster 2. Vaardigheden en kwalificaties meer zichtbaar en vergelijkbaar maken.

Actie 5: Een herziening van het **Europees kwalificatiekader**, voor een beter begrip van kwalificaties en om beter gebruik te maken van alle vaardigheden die op de Europese arbeidsmarkt beschikbaar zijn.

[Voorstel voor een aanbeveling van de Raad](#)

Actie 6: Een "instrument voor het opstellen van een vaardigheidsprofiel van onderdanen van derde landen", om de vaardigheden en kwalificaties van asielzoekers, vluchtelingen en andere migranten al in een vroeg stadium in kaart te brengen en te profileren.

Cluster 3: Een beter begrip van vaardigheden, betere documentatie en geïnformeerde loopbaankeuzes.

Actie 7: Een herzien Europass-kader, dat mensen betere en eenvoudiger te gebruiken instrumenten zal bieden om hun vaardigheden onder de aandacht te brengen en nuttige realtime-informatie te vinden over de behoefte aan vaardigheden en trends, zodat ze betere keuzes kunnen maken op het gebied van loopbaan en opleiding.

Actie 8: Een voorstel om kennisvlucht ("braindrain") verder te analyseren en beste praktijken uit te wisselen om dit fenomeen doeltreffend tegen te gaan.

Actie 9: De "**blauwdruk voor sectorale samenwerking op het gebied van vaardigheden**", om beter gebruik te maken van informatie op het gebied van vaardigheden en tekorten aan vaardigheden in specifieke economische sectoren te verhelpen. Pilootfase in 2016 in zes sectoren (maritieme technologie, auto, ruimte, defensie, textiel en toerisme). Voor 2017: bouw, staal, gezondheid, groene technologieën en hernieuwbare energie.

Actie 10: Een initiatief voor het volgen van afgestudeerden, om betere informatie te krijgen over manieren waarop afgestudeerden vooruitkomen op de arbeidsmarkt.

Naast deze tien actielijnen, zijn er andere lopende initiatieven op EU- en op nationaal niveau die de vaardighedenagenda vooruit zullen helpen:

- Verhoogde leermogelijkheden. Meer werkplekleren, meer samenwerking business-onderwijs; meer ondersteuning voor mobiliteit van lerenden, meer mogelijkheden voor valideren van informeel en niet-formeel leren;

- Verdere inspanningen om te moderniseren: moderniseringsagenda voor hoger onderwijs; steunen voor leraren en trainers.

[Persbericht](#)

[Mededeling van de Europese Commissie](#) (in het Engels)

2.3 Gezamenlijk Rapport voor de implementatie van het Strategisch Raamwerk voor Europese Samenwerking in Onderwijs en Vorming (ET2020)

De Raad heeft het rapport aangenomen. Het werd gepubliceerd op 26 augustus 2015. Het stelt zes prioritaire gebieden voor voor Europese samenwerking op vlak van onderwijs en vorming. Rapportering zal worden gestroomlijnd en gerationaliseerd (vijfjaarlijkse cyclus tot 2020). Het rapport omvat ook de prioriteiten voor beroepsonderwijs en –vorming (Riga conclusies, zie punt 2.8.3.1) en voor volwassenenonderwijs.

[Het rapport](#) (in het Engels)

2.4 Resolutie van de Raad over het bevorderen van sociaaleconomische ontwikkeling en inclusiviteit in de EU via onderwijs

24 februari 2016 (Raad van Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport)

Deze tekst is **de bijdrage van onderwijs en vorming aan het Europees Semester 2016 (1.1)**

In de tekst wordt vooral ingegaan op maatregelen die gerichte investeringen in onderwijs in de hand werken, en op de vraag hoe de vaardigheidskloof het best kan worden gedicht met het oog op meer werkgelegenheid en duurzame economische groei in Europa. Tegelijkertijd benadrukt de tekst dat onderwijs ook bij de bevordering van burgerschap en sociale inclusie een essentiële rol speelt.

De nadruk ligt op:

- Het verzekeren van efficiënte investeringen in onderwijs (niet noodzakelijk verhogen van budgetten, maar meer doelgerichte investeringen en kwaliteit bevorderende incentives);
- Een antwoord bieden op de vaardigheidskloof en anticiperen op eisen voor vaardigheden (moet aangepakt worden door de sectoren van onderwijs en tewerkstelling; meer nadruk nodig op het ontwikkelen van transversale vaardigheden; belang van werkplekleren en bevorderen van partnerschappen tussen onderwijs en bedrijfswereld);
- Onderwijs voor burgerschap en sociale inclusie (openen van het onderwijssysteem voor allen, ongeacht socio-economische status, migratieachtergrond of gender).

[De draft resolutie](#)

2.5 Conclusies over het ontwikkelen van mediageletterdheid en kritisch denken door onderwijs en opleiding

30 mei 2016

De Raad nam conclusies aan over het ontwikkelen van mediageletterdheid en kritisch denken door onderwijs en opleiding. Daarin wordt gewezen op de positieve aspecten maar ook op de mogelijke dreigingen en gevaren die van het internet en de sociale media uitgaan. Er wordt in benadrukt dat onderwijs en opleiding essentieel zijn om jongeren mediageletterdheid bij te brengen en hen te helpen verantwoordelijke burgers van de toekomst te worden.

Daarnaast sluiten de conclusies ook aan op de verklaring van Parijs van maart 2015, waarin de klemtoon werd gelegd op de grote rol die onderwijs moet hebben bij de bevordering van burgerschap en de fundamentele waarden van de Unie. De ministers waren het erover eens dat onder meer sterker moet worden ingezet op het vermogen van jongeren om kritisch te denken en een oordeel te vormen, zodat ze in staat zijn inzicht in de realiteit te verwerven, feiten van meningen te onderscheiden en zich te verzetten tegen iedere vorm van indoctrinatie en haatdragende taal.

[Conclusies van de raad over het ontwikkelen van mediageletterdheid en kritisch denken door onderwijs en opleiding.](#)

2.6 Mid-term evaluatie van Erasmus+

Verwachte start: laatste kwart van 2015; verwachte afsluiting laatste kwart 2017

Het Erasmus+ programma heeft alle voorgaande programma's op vlak van onderwijs, vorming, jeugd en sport geïntegreerd. Het programma streeft de vastgestelde doelstellingen na via drie types van acties: Key Action 1 (individuele leermobiliteit); Key Action 2 (samenwerking voor innovatie en uitwisseling van goede praktijken); Key Action 3 (ondersteuning voor beleidsontwikkeling). Het programma wordt geïmplementeerd door 60 nationale agentschappen in de programmalanden en door het uitvoerend agentschap EACEA.

De mid-term evaluatie zal

- evalueren in welke mate de acties de doelstellingen effectief hebben gerealiseerd, de efficiëntie van het programma evalueren, en de toegevoegde waarde ervan voor de EU;
- de langetermijnresultaten en de impact van de voorgaande programma's evalueren.

Alvorens consultants aan te spreken, zal de Commissie een inventaris maken van de bestaande kennis over de resultaten en de impact van de programma-acties. De Commissie zal hiervoor samenwerken met EACEA, de nationale agentschappen en nationale autoriteiten.

Externe consultants zullen de volgende taken uitvoeren:

- Een samenvatting van de nationale rapporten van de landen over de implementatie en impact van Erasmus+ in hun land (op te leveren 30 juni 2017);
- Een synopsis van openbare raadplegingen die zullen worden uitgeschreven in het kader van de evaluatie. (Er zal een open online openbare raadpleging zijn, + gerichte raadplegingen van begunstigden van het programma en andere belangrijke stakeholders (bijvoorbeeld nationale en Europese beleidsmakers, personeel van nationale agentschappen, ...)).

De Commissie zal een Staff Working Document voorbereiden over de evaluatie.

[Roadmap](#)

[Erasmus+ 2014 rapport](#)

2.7 Thematische Werkgroepen van de Europese Commissie

In het verleden had de Vlor de kans om, via het Europese Netwerk van Onderwijsraden ([EUNEC](#)) actief deel te nemen aan de vergadering van enkele thematische werkgroepen ter ondersteuning van de implementatie van het Strategisch Raamwerk voor Onderwijs en Vorming 2020 (Vroegtijdig schoolverlaten; Onderwijs en Opvang voor Jonge Kinderen). Vanaf dit werkjaar viel EUNEC uit de boot (een van de voorwaarden voor deelname was vertegenwoordiging in minstens 16 lidstaten).

De eerste vergadering van de nieuwe generatie werkgroepen vond intussen plaats in Brussel op 22-23 februari 2016. Doel is uitwisselen van informatie en ervaringen voor onderwerpen die relevant zijn voor al de onderwijs- en vormingssystemen in de lidstaten. Dit zijn de zes nieuwe groepen:

- WG scholen;
- WG modernisering hoger onderwijs;
- WG beroepsonderwijs en -vorming;
- WG volwassenenonderwijs;
- WG digitale vaardigheden;
- WG ter bevordering van burgerschap en gemeenschappelijke waarden van vrijheid, verdraagzaamheid en non-discriminatie door onderwijs.

[De thematische werkgroepen](#)

2.8 Ontwikkelingen per onderwijsniveau

2.8.1 Onderwijs en opvang voor jonge kinderen

2.8.1.1 ‘Proposal for key principles of a quality framework for early childhood education and care’

De Europese Commissie wil het document ‘Proposal for key principles of a quality framework for early childhood education and care’ gebruiken als hefboom om ECEC voorzieningen in de lidstaten meer te stroomlijnen. Dit document is het resultaat van de werkzaamheden van de thematische werkgroep ECEC die actief was binnen de open coördinatiemethode.

[Voorstel voor kwaliteitskader](#)

2.8.1.2 ‘Early childhood education and care in family-friendly policies’

Briefing, mei 2016

Deze nota werd opgesteld door Nora Milotay, Europese Commissie, voor de onderzoeksdienst van het Europees Parlement.

Ze biedt een goed overzicht van de stand van zaken van onderwijs en opvang voor jonge kinderen in het EU-beleid, in standpunten van stakeholders, en in de Lidstaten. De nota gaat in

op kwaliteit van systemen van onderwijs en opvang voor jonge kinderen doorheen de EU, en identificeert bestaande uitdagingen. De belangrijkste beleidsuitdaging is raamwerken te vinden waarbinnen betere resultaten kunnen behaald worden voor de kinderen, de families en de bredere maatschappij. Blijkt dat, voor onderwijs en opvang van jonge kinderen, de meest bepalende factoren voor de keuze van de ouders de volgende zijn (in volgorde van belangrijkheid): prijs, beschikbaarheid, openingsuren, en kwaliteit (maar dus in beperktere mate). Een andere uitdaging is beleid voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen te linken met ruimer beleid op vlak van tewerkstelling, gezondheid, sociale zaken.

[De nota](#)

2.8.2 Leerplichtonderwijs

2.8.2.1 Conclusies van de Raad inzake het terugdringen van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van goede schoolresultaten

24 november 2015

Hoewel er de afgelopen jaren flinke vooruitgang is geboekt bij het terugdringen van het aantal voortijdige schoolverlaters, is er nog steeds te veel schooluitval. Volgens gegevens uit 2014 verlaat 11,1 % van de 18- tot 24-jarigen – zo'n 4,4 miljoen jongeren – het onderwijs of hun opleiding voordat zij het hoger middelbaar onderwijs hebben voltooid (bron: Eurostat (Arbeidskrachtenenquête), 2014). Er blijven zowel binnen als tussen de lidstaten grote verschillen bestaan en in veel landen ontbreken nog steeds de breed opgezette strategieën die in de aanbeveling van de Raad van 2011 worden bepleit.

De EU en de lidstaten erkennen daarom dat er inspanningen nodig blijven om de Europa 2020-doelstelling te bereiken en waar mogelijk zelfs te overtreffen. De raad vraagt om werk te maken van de uitvoering van de Aanbeveling van de Raad inzake beleid ter bestrijding van voortijdig schoolverlaten van 2011, door voortzetting van de ontwikkeling en uitvoering van breed opgezette strategieën, met een sterke nadruk op preventie; en door de geëngageerde participatie en samenwerking op de lange termijn van belanghebbenden uit alle relevante terreinen, met name onderwijs en opleiding, werkgelegenheid, economische zaken, sociale zaken, gezondheid, huisvesting, jeugdzaken, cultuur en sport.

De conclusies benadrukken onder meer het belang van een algemene, billijke toegang tot hoogwaardige en betaalbare voor- en voerschoolse educatie en opvang en van lokale samenwerking tussen scholen (benadering 'voor de gehele school') om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan.

[De conclusies](#)

2.8.2.2 Resultaten van de ET2020 thematische werkgroep schoolbeleid

Een 'voor de gehele school' benadering om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan.

november 2015

Deze paper bevat de bevindingen van de ET2020 thematische werkgroep schoolbeleid (2014-2015) voor wat betreft één van zijn prioritaire thema's: 'voortijdig schoolverlaten'. Deze werkgroep heeft verder gebouwd op de resultaten van een eerdere werkgroep, de werkgroep

‘voortijdig schoolverlaten’. De nieuwe werkgroep heeft de klemtoon gelegd op preventie en vroege interventie bij voortijdig schoolverlaten op het niveau van de school en op het lokale niveau. De werkgroep heeft een online ‘European toolkit for schools for inclusive education and early school leaving prevention’ ontwikkeld, en wil op deze manier concrete steun bieden aan scholen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen, en snel te reageren op de eerste signalen van demotivatie.

De belangrijkste boodschap is dat een ‘voor de gehele school’ benadering nodig is: de hele schoolgemeenschap (schoolleiders, leraren, ander personeel, lerenden, ouders en families) engageert zich in samenhangende, collectieve en samenwerkende acties, samen met externe stakeholders en de brede gemeenschap. De voorwaarden om dergelijke benadering succesvol te maken worden besproken in vijf onderling verbonden thema’s; elk van die thema’s wordt verder uitgewerkt in de toolkit:

- School governance
- Ondersteuning van lerende
- Leraren
- Ouders en families
- Betrekken van stakeholders

[Beleidsaanbevelingen](#)

Loopbaanlange perspectieven op het beroep van de leraar. Een gids voor beleid om initiële lerarenopleiding te verbeteren.

november 2015

Deze gids bevat de bevindingen van de ET2020 thematische werkgroep schoolbeleid (2014-2015) voor wat betreft één van zijn prioritaire thema’s: ‘initiële lerarenopleiding’.

De werkgroep is uitgegaan van een consensus over de dringende noodzaak om initiële lerarenopleiding te verbeteren. Het document gaat uit van een set overeengekomen principes, en stelt op basis daarvan een aantal doelgerichte beleidsacties voor in drie domeinen:

- Het continuüm. Initiële lerarenopleiding moet gezien worden als het eerste deel van een breder dynamisch proces, niet als een alleenstaande fase. Het succes zal afhangen van mechanismes die interactie toelaten met latere fases in de ontwikkeling van de leraar en van de plaats van lerarenopleiding in breder beleid met impact op scholen en op leraren.
- Collaboratief leren. Een aanzienlijke groep leraren heeft geen enkele ervaring met collaboratief leren. Om collaboratief leren te bevorderen is er een wijziging nodig in praktijk, in mindset; een nieuwe werkcultuur en werkomgeving dient ontwikkeld te worden.
- Governance. Initiële lerarenopleiding wordt gedefinieerd binnen een institutioneel kader, waarin de mate van autonomie van de verstrekkers wordt bepaald, en de mate waarin rekening dient gehouden te worden met de overheid. De rol van stakeholders is verschillend van land tot land. Het is echter zo dat elk systeem collaboratief kan zijn, of het nu gecentraliseerd is of niet.

[Samenvatting van de gids](#)

2.8.3 Beroepsonderwijs en -vorming

2.8.3.1 Riga conclusies

22 juni 2015

De Europese ministers van Onderwijs hebben op 22 juni de Riga Conclusies aangenomen, waarin ze aangeven welke vijf kernthema's tot 2020 centraal staan in het Europese beleid om VET (beroepsonderwijs en -opleiding) te verbeteren in de periode 2015-2020. De Riga Conclusies onderstrepen het belang van VET voor de strategische EU2020-doelstellingen, waaronder duurzame inzetbaarheid en persoonlijke ontwikkeling van alle doelgroepen.

In 2010 heeft men in Europa afspraken gemaakt voor 33 korte en lange termijn doelstellingen in VET, die zijn vastgelegd in het Brugge Communiqué. De Riga Conclusies bouwen hierop voort, in het bredere kader van het Kopenhagenproces, dat werd gelanceerd in 2002.

In vergelijking met de doelstellingen 2011-2014, zijn de voorliggende doelstellingen gestroomlijnd en meer beperkt in aantal, zonder dat continuïteit uit het oog wordt verloren. Dit resulteert in vijf hoofdthema's:

- leren op de werkplek,
- kwaliteitsborging,
- toegang tot het mbo en kwalificaties voor alle doelgroepen,
- het versterken van kerncompetenties,
- professionalisering van docenten en instructeurs.

Op deze terreinen ontwikkelt de Europese Commissie de komende jaren beleidsmaatregelen, stelt fondsen beschikbaar voor projecten en moedigt lidstaten aan om beleid te ontwikkelen en te verbeteren.

[De conclusies](#) (in het Engels)

2.8.4 Hoger Onderwijs

Openbare consultatie modernisering Hoger Onderwijs

Loopt tot 26 februari 2016

De Europese Commissie is gestart met de herziening van de [moderniseringsagenda](#) voor Hoger Onderwijs, gepubliceerd in 2011. De Commissie organiseert een openbare raadpleging om zicht te krijgen op de meningen van stakeholders over de huidige situatie en over toekomstige prioriteiten.

De resultaten van de raadpleging werden gepubliceerd op 10 juni 2016, als bijlage bij de mededeling over de nieuwe agenda voor vaardigheden. Prioritaire gebieden voor actie zijn:

- studenten helpen om de juiste kennis en vaardigheden te verwerven (toenemend belang van transversale of '21^{ste} eeuw' vaardigheden en belang van de 'vormende' rol van hoger onderwijs; belang STEM, en in het bijzonder, ICT-vaardigheden; belang van talen; belang van actief burgerschap);
- de rol van het hoger onderwijs in innovatie (belang van creativiteit en ondernemingszin;
- onderzoek versterken.

De EU kan helpen in de volgende domeinen:

- de arbeidsmarktrelevantie van hoger onderwijs helpen te verhogen
- aanlevering van vergelijkbare informatie;
- samenwerking tussen instellingen voor hoger onderwijs steunen;
- mobiliteit van studenten, staf en onderzoekers steunen;
- academische erkenning promoten.

[De raadpleging](#)

[De resultaten](#)

3 Studies, conferenties, instrumenten

3.1 Onderwijs- en opleidingenmonitor 2015

12 november 2015

De onderwijs- en opleidingenmonitor brengt ieder jaar de ontwikkeling van de Europese onderwijs- en opleidingsstelsels in kaart, op basis van vele feiten en cijfers. Dit jaar wordt de aandacht gevestigd op de prioriteiten waarin het dringendst moet worden geïnvesteerd en op maatregelen die de inclusiviteit, kwaliteit en relevantie van die onderwijs- en opleidingsstelsels ten goede zouden komen.

De monitor volgt de prioriteiten van het samenwerkingskader voor onderwijs en opleidingen 2020 en draagt bij tot de bredere Europa 2020-strategie, waarin onderwijs een hoofddoelstelling is. Het rapport is ook een van de belangrijkste informatiebronnen voor de Commissie bij de analyse van de onderwijsproblematiek en het onderwijsbeleid voor het Europees semester 2016.

Enkele cijfers:

- Het aandeel voortijdig schoolverlaters is 11.1 % (doel 2020: max 10 %; in 2011: 13.4 %);
- Het aandeel jongeren met een hogeronderwijsdiploma is 37.9 % (doel 2020: min 40 %; in 2011: 34.8 %);
- De tewerkstellingsgraad van recent afgestudeerden is 76.1 % (doel 2020: 82 %; in 2008: 82 %);
- Deelname aan opvang en onderwijs voor jonge kinderen is 93.3 % (doel 2020: 95 %; in 2010: 92.9 %);
- Deelname volwassenen aan onderwijs is 10.7 % (doel 2020: 15 %; in 2011: 8.9 %);
- Onderpresteerders in lezen is 17.8 % (doel 2020: max 15 %; in 2009: 19.7 %);
- Onderpresteerders in wiskunde is 22.1 % (doel 2020: max 15 %; in 2009: 22.3 %);
- Onderpresteerders in wetenschappen is 16.6 % (doel 2020: max 15 %; in 2009: 17.8 %).

Er is vooruitgang, maar er blijven grote verschillen, tussen en binnen lidstaten. De sociale kloof verdwijnt niet. Bovendien is er de vluchtelingen crisis. In deze context zullen de centrale prioriteiten in de nabije toekomst zijn:

- Een nieuwe impuls voor investeringen in onderwijs en vorming (meer en slimmer investeren);
- Bevorderen van inclusie door onderwijs en vorming.

[De monitor](#)

3.2 Leraren (zie ook OESO, 7)

3.2.1 Het beroep van leerkracht in Europa. Praktijk, perceptie en beleid

Eurydice, 25 juni 2015

Dit rapport biedt een comprehensief overzicht van de stand van zaken voor het beroep van leraar in lager secundair onderwijs in Europa op dit moment. Het focust op de relatie tussen het beleid, dat het beroep van leerkracht regelt, en de houdingen, praktijken en percepties van de onderwijzers. Het rapport focust op bijna twee miljoen leerkrachten in het lager secundair onderwijs (ISCED 2) en omvat hierbij zowel de 28 EU-lidstaten als IJsland, Liechtenstein, Montenegro, de Voormalige Joegoslavische Republiek van Macedonië, Noorwegen, Servië en Turkije. De studie steunt op data van Eurydice en Eurostat/UOE en op een secundaire analyse van TALIS 2013(2) en combineert zo kwalitatief en kwantitatief materiaal.

Volgende hoofdstukken komen aan bod:

- de transitie van onderwijs naar het beroep van leerkracht,
- na- en bijscholing,
- transnationale mobiliteit,
- demografische data rond leerkrachten, en
- arbeidsvoorwaarden

[Het rapport](#) (in het Engels)

[Hoofdpijnen](#) (in het Nederlands)

3.2.2 ‘Teaching practices in primary and secondary schools in Europe. Insights from large-scale assessments in education’

CRELL (Centre for Research on Education and Lifelong Learning), 25 juni 2015

Het rapport onderzoekt verbanden tussen onderwijskarakteristieken en leeruitkomsten op basis van een analyse van bestaande Europese onderzoeken.

Het rapport geeft gedetailleerde beschrijvingen van onderwijskarakteristieken in lidstaten. Zo kijkt het rapport onder andere naar gebruik van ICT in scholen, samenwerking tussen leraren, klassengroote en gehanteerde onderwijsmethoden.

[Het rapport](#)

Op basis van de rapporten in 3.2.1 en 3.2.2 werden de belangrijkste bevindingen gebundeld, met daaraan gekoppeld beleidsimplicaties.

http://ec.europa.eu/education/library/policy/teaching-profession-practices_en.pdf

Het [Eurydice rapport](#) ‘Structurele indicatoren voor het monitoren van onderwijs- en vormingssystemen in Europa 2015’, ook gepubliceerd op 12 november 2015, biedt

achtergrondinformatie. Het bevat gedetailleerde data voor elke structurele indicator voor het referentiejaar 2014-2015.

3.2.3 Diversiteit van het lerarenberoep in Europa

9 maart 2016, studie uitgevoerd door Ecorys voor de Europese Commissie

Leraren met een migranten of minderheidsachtergrond zijn ondervertegenwoordigd in het lerarenberoep, zeker in vergelijking met de huidige diversiteit onder de lerenden in veel Europese landen.

Deze studie identificeert en analyseert statistische gegevens, gaat op zoek naar drempels voor diversiteit bij leraren, bundelt beleid dat geïmplementeerd is doorheen Europa en onderzoekt evidence van de effectiviteit van dat beleid.

[De studie](#)

3.3 Vaardigheden

3.3.1 Conferentie: 'Beroepsvaardigheden voor het leven'

16-17 februari 2016, Nederlands Voorzitterschap van de EU

Deze conferentie (in vertaling: 'Beroepsvaardigheden voor het leven') zoemde in op beroepsonderwijs en -vorming (VET) als basis voor een startpositie op de arbeidsmarkt, en dat tegelijk probeert te beantwoorden aan opleidingsbehoeften die kunnen opduiken in de loop van de verdere loopbaan.

De conferentie bracht goede praktijken samen; de deelnemers kwamen zowel uit onderwijs als uit het bedrijfsleven. Het doel van het Nederlands Voorzitterschap is dat de conferentie nieuwe ideeën oplevert die een input vormen voor de nieuwe 'agenda voor vaardigheden voor Europa', aangekondigd voor mei 2016) en voor discussie in de raad van 24 februari 2016 (zie ook 2.1.2).

De volgende drie thema's stonden centraal:

- Excellentie in VET: flexibele oplossingen in een veranderende arbeidsmarkt;
- Het faciliteren van loopbanen via VET: levenslang leren voor levenslange inzetbaarheid;
- Internationalisering in VET.

[Het programma](#)

3.3.2 EU Skills Panorama

Lancering nieuwe website, 1 december 2015

Skills Panorama volgt de recente trends op vlak van arbeidsmarkten en nodige vaardigheden. Het maakt vergelijkingen met eerdere trends en probeert te anticiperen op veranderingen. De bedoeling is om Europa sterker te maken in het evalueren en anticiperen van noden aan vaardigheden, zodat onderwijs- en vormingssystemen responsiever kunnen zijn ten overstaan van de arbeidsmarkt, en om een betere afstemming te verzekeren tussen vraag en aanbod van vaardigheden doorheen Europa.

De tool wordt aangeboden door de Europese Commissie (DG EMPL) en wordt geoperationaliseerd door Cedefop, het Europees Centrum voor de Ontwikkeling van Beroepsonderwijs en -vorming.

De nieuwe website zal zorgen voor een meer comprehensief en klantvriendelijk toegangspunt voor informatie over en begrip van vaardigheidsnoden in Europa.

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>

3.3.3 'A Europe of talents: giving new impetus to skills acquisition through mobility for apprentices'

Brussel, 2 juni 2015, georganiseerd door het EESC (Europees Economisch en Sociaal Comité) en het Europees Parlement

Verschillende panels discussieerden over de volgende vragen:

- Welke schema's voor werkpleklers zijn er momenteel? Wat zijn de voordelen van mobiliteit voor leerlingen, zowel voor bedrijven als voor individuen?
- Welke instrumenten bestaan er om mobiliteit in werkpleklers aan te moedigen? Worden ze adequaat aangewend? Welke uitdagingen blijven bestaan en welke goede praktijken kunnen inspireren?
- Hoe kunnen bestaande hinderpalen voor mobiliteit in werkpleklers worden overwonnen? Wat is de weg vooruit voor EU-beleid?

[Programma en presentaties](#)

3.3.4 'High-performance apprenticeships and work-based learning: 20 guiding principles'

Deze 'leidende principes' werden ontwikkeld door de ET 2020 Thematische Werkgroep Beroepsonderwijs en -Vorming in 2014-2015, hierbij ondersteund door achtergrondrapporten en onderzoeksactiviteiten door Cedefop en externe consultants.

De twintig principes horen bij vier beleidsuitdagingen die best aangepakt worden wanneer men werkpleklers en stages wil bevorderen:

- Betrokkenheid van nationale autoriteiten en sociale partners;
- Ondersteuning voor bedrijven die werkplekken aanbieden (in het bijzonder kleine en middelgrote ondernemingen);
- Aantrekkelijkheid van stages verhogen en loopbaanbegeleiding verbeteren;
- Kwaliteitsborging bij werkpleklers.

[Meer info op de website van Cedefop](#)

3.4 Talen in secundair onderwijs

Eurydice, 25 september 2015

Het belangrijkste doel van dit rapport is een overzicht te bieden van de bestaande nationale testregimes voor talen in Europese landen.

De linguïstische en culturele diversiteit in Europa vraagt om het bevorderen van talenonderwijs. Op Europees niveau wordt het leren van vreemde talen op school erkend als cruciaal; het wordt sterk aangemoedigd. De resultaten van de eerste survey van de Europese Commissie over taalcompetenties (2012) toont aan dat er een grote variëteit bestaat binnen Europa. Het is nodig dat nationale autoriteiten in Europa hun inspanningen verder zetten om het leren van talen te bevorderen. Het testen van talenkennis is een belangrijk element in effectief talenonderwijs. De Europese Commissie heeft bijgevolg aan Eurydice gevraagd om een comparatief overzicht te maken van nationale testen voor taalcompetenties van leerlingen in secundair onderwijs.

Het rapport slaat op de 28 lidstaten, plus IJsland, Liechtenstein, Noorwegen, Turkije, Montenegro en Servië. Het referentiejaar is 2014/2015.

[Het rapport](#)

3.5 Internationalisering van hoger onderwijs

Europees Parlement, Comité Cultuur en Onderwijs, juli 2015

Deze studie is gebaseerd op twee surveys, op een analyse van de rol van digitaal leren en op tien nationale rapporten uit Europa en zeven buiten Europa. De studie leidt tot conclusies en aanbevelingen over de toekomst van internationalisering van hoger onderwijs in Europa.

Aanbevelingen voor alle beleidsniveaus op vlak van internationalisering hoger onderwijs:

- Pak de uitdagingen aan op vlak van mobiliteit van credits en diploma's;
- Erken de toenemende mogelijkheden van werkplekleren, en werk opties uit om ze te combineren met taal- en cultuurtraining en studeren in het buitenland;
- Ondersteun het academisch en administratief personeel;
- Bevorder samenwerking hoger onderwijs en industrie;
- Hecht meer belang aan 'internationalisering at home';
- Ontwikkel innovatieve modellen van 'blended learning' en digitaal leren;
- Stem af met andere onderwijsniveaus;
- Stimuleer twee- en meertalig leren in basis- en secundair onderwijs.

[De studie](#)

3.6 Evaluatie van onderwijs in de EU

februari 2016

Deze studie werd uitgevoerd in opdracht van de parlementaire commissie Onderwijs en Cultuur (CULT). Ze gaat na hoe de aanpak van de EU verschilt van die van de OESO. Doel is te onderzoeken hoe een Europees systeem van onderwijsevaluatie verder uitgebouwd kan worden. De analyse focust op het gebruik van onderwijsindicatoren en de evaluatie van de leerlingcompetenties.

De studie formuleert tot slot een set beleidsaanbevelingen. Het Europees Parlement en de Europese Commissie zouden best een systematische reflectie en debat opzetten over onderwijsevaluatie, en daarbij focussen op de domeinen die nog niet gedekt worden door andere

internationale organisaties. Best werken de EU en de lidstaten in synergie aan dit project; dit vergt een betere coördinatie door de Commissie. Ook wordt aanbevolen de samenwerking tussen EU en OESO formeel vast te leggen. De ontwikkeling van evaluatiesystemen zou een van de expliciete doelen moeten worden voor Erasmus +.

[De studie](#)

3.7 Financiering

3.7.1 Salarissen van leraren en schoolleiders in Europa 2014-2015

Eurydice, 5 oktober 2015

Dit jaarlijkse rapport maakt een comparatieve analyse van salarissen en toelagen voor leraren en schoolleiders in Europa voor het jaar 2014/2015. Het bevat ook individuele landenfiches met gedetailleerde informatie over onder andere jaarlijks bruto salaris, beschikbare toelagen, progressie van salarissen.

Een van de belangrijkste bevindingen van het rapport is dat, na verschillende jaren van stagnatie te wijten aan de economische crisis – of zelfs belangrijke dalingen in sommige landen –, de salarissen van leraren beginnen opnieuw te stijgen in de meeste Europese landen in 2014/2015.

[Het rapport](#)

3.7.2 Nationale systemen voor inschrijvingsgelden en ondersteuning voor studenten in Europees hoger onderwijs 2015-2016

Eurydice, 21 oktober 2015

Dit jaarlijks rapport toont aan hoe systemen voor inschrijvingsgelden en ondersteunende systemen (incl. beurzen en leningen) gestructureerd zijn in hoger onderwijs in Europa. De publicatie beschrijft in het bijzonder de inschrijvingsgelden die dienen betaald te worden, en welke categorieën van studenten die moeten betalen, en welke vrijgesteld zijn. Het biedt ook een overzicht over beschikbare openbare steun onder de vorm van leningen en beurzen, net als belastingvoordelen en familiale toelagen.

Het rapport heeft het over openbare instellingen of private instellingen voor hoger onderwijs die van de overheid afhangen (voor bachelor en master niveau). Private instellingen worden niet meegenomen.

[Het rapport](#)

3.7.3 Nationale fiches onderwijsbudgetten in Europa 2015

Eurydice, 7 januari 2016

Deze jaarlijkse publicatie van Eurydice biedt een update van de meest recente data over geplande onderwijsbudgetten per land. Nationale onderwijsbudgetten worden grafisch voorgesteld, per type uitgave en per onderwijsniveau.

[De fiches](#)

3.8 De structuur van Europese Onderwijssystemen 2015-2016

Eurydice, Facts and Figures, 23 november 2015

Dit rapport biedt een overzicht van de structuur van onderwijssystemen in Europa, van voorschools onderwijs tot hoger onderwijs, voor 2015-2016; 42 onderwijssystemen worden voorgesteld. Diagrammen verduidelijken hoe de nationale/regionale onderwijssystemen georganiseerd zijn.

[De diagrammen](#)

3.9 Europese richtsnoeren voor het valideren van niet-formeel en informeel leren

Cedefop, 11 februari 2016

Dit is de tweede editie. De richtsnoeren zijn bestemd voor individuen en instellingen die verantwoordelijk zijn voor het initiëren, ontwikkelen en implementeren van valideringsarrangementen. Deze arrangementen moeten individuen toelaten de waarde en zichtbaarheid te verhogen van hun kennis, vaardigheden en competenties verworven buiten formeel onderwijs en vorming: op het werk, thuis of in de context van vrijwillige activiteiten.

Deze publicatie is het resultaat van een samenwerking tussen de Europese Commissie, Cedefop en de lidstaten; het is een aanvulling bij de Europese inventaris van het valideren van niet-formeel en informeel leren.

[De richtsnoeren](#)

3.10 Ondernemerschapsonderwijs op school in Europa

Eurydice, 22 februari 2016

Dit rapport is een nieuwe analyse, na een rapport dat Eurydice al in 2012 maakte over ondernemerschapsonderwijs. Het bevat recente en meer gedetailleerde informatie over strategieën, curricula en leerresultaten; voor het eerst worden ook thema's als financiering en lerarenopleiding behandeld.

Ondernemerschapsonderwijs wordt in de context van het rapport gedefinieerd als het ontwikkelen bij lerenden van de vaardigheden en de mind-set om creatieve ideeën om te zetten in ondernemende actie. In die zin is het een sleutelcompetentie voor alle lerenden, en ondersteunt ze persoonlijke ontwikkelingen, actief burgerschap, sociale inclusie en inzetbaarheid.

Landen staan niet allemaal even ver in het ontwikkelen van beleid rond ondernemerschapsonderwijs. Specifieke onderwijsstrategieën zien we vooral in Noord-Europa en in de Westelijke Balkan. Doorheen alle onderwijsstrategieën rond ondernemerschapsonderwijs is inzetbaarheid een gemeenschappelijk doel.

Leerresultaten gelinkt aan ondernemerschapsonderwijs blijven gefragmenteerd en zijn nog geen strategische prioriteit; stabiele en comprehensieve financieringsstromen moeten nog ontwikkeld worden doorheen Europa.

Meer dan de helft van de landen hebben geen of erg weinig richtlijnen of onderwijsmethoden voor ondernemerschapsonderwijs; ondernemerschapsonderwijs komt slechts zelden aan bod in de initiële lerarenopleiding, maar komt meer voor in voortgezette professionele ontwikkeling.

[Het rapport en de highlights](#)

3.11 Civil Society Day

15 december 2015

De Europese Commissie DG EAC en het Lifelong Learning Platform (EUCIS-LLL) organiseerden een 'Civil Society Day' gericht op de follow-up van de Verklaring van Parijs. Na het 'Education, Training and Youth Forum', georganiseerd in oktober van dit jaar, had deze bijeenkomst als doel een meer diepgaande discussie rond de plaats en de rol van het onderwijs bij het bevorderen van gelijkheid, non-discriminatie, de fundamentele waarden, interculturele competenties en actieve burgerschap.

De deelnemers werden uitgenodigd om twee strategische vragen te bespreken: wat zijn de belangrijkste zorgen en uitdagingen voor de toekomst en welk beleid en acties zijn nodig op EU-niveau? Ze deelden de opvatting dat vele lokale, regionale, nationale en Europese initiatieven plaats vinden plaats in heel Europa. Succesfactoren zijn samenwerking en zorgen voor een sterk politiek engagement om een aantal van deze problemen aan te pakken. De uitdaging is dan om goede initiatieven te mainstreamen, hiaten aan te pakken met passende maatregelen en financiering, alsmede te zorgen voor meer samenhang in het beleid. Meer bewustwording is nodig over de rol van onderwijs bij het bevorderen van integratie en actief burgerschap. De resultaten van deze besprekingen zullen meegenomen worden in het werk van DG EAC in verband met de follow-up van de Verklaring van Parijs, alsook van de daarmee samenhangende prioriteiten van de gezamenlijk verslag ET 2020, goedgekeurd op 23 november 2015.

[Aanbevelingen](#)

4 Ontwikkelingen in andere beleidsdomeinen

4.1 Het EU Jeugd rapport

15 september 2015

Het Jeugd rapport schetst een beeld van de situatie van jongeren in Europa en hoe beleidsmakers hier mee omgingen in 2013-2015. Het gezamenlijk rapport werd voorbereid door de Europese Commissie en is aangenomen door de raad.

Het rapport evalueert vooruitgang ten overstaan van de doelstellingen van de [Jongerenstrategie](#) (2010-2018) en ten overstaan van de prioriteiten voor de lopende werkcyclus. Het identificeert goede praktijken en dient als basis om prioriteiten te definiëren voor de volgende werkcyclus.

Blijkt dat over het algemeen jongeren beter opgeleid zijn dan de vorige generaties; minder jongeren verlaten de school voortijdig. Toch zijn 8.7 miljoen jongeren tussen 15 en 29 jaar werkloos; 13.7 miljoen zijn NEET (not in education employment training). Ongeveer 27 miljoen lopen risico op armoede of uitsluiting. Sedert 2013 hebben de EU en de lidstaten actie ondernomen om jonge mensen te ondersteunen, in het bijzonder om hen te helpen een job te vinden. Meer samenwerking over de beleidsdomeinen heen is vereist. In het bijzonder moeten de banden met sport en onderwijs versterkt worden om sociale inclusie te bevorderen en om competenties en inzetbaarheid van jongeren te verhogen. Het is essentieel om jongeren een sterke stem te geven in het proces.

[Het rapport](#)

Gedurende de raad voor Onderwijs, Vorming, Cultuur en Jeugd van 23-24 november 2015 werd een resolutie aangenomen voor een nieuw werkplan voor jongeren (2016-2018); het is een operationeel werkplan met een gedetailleerd tijdspad om de EU en de lidstaten in staat te stellen om de hoge jeugdwerkloosheid aan te pakken en de gevolgen van de economische crisis voor jongeren. Het stelt zes prioriteiten:

- Sociale inclusie van alle jongeren;
- Deelname van alle jongeren aan democratische en burgerlijk leven;
- Transitie van jongeren naar volwassenheid;
- Steun voor jongeren op vlak van gezondheid en welbevinden;
- Omgaan met uitdagingen en opportuniteiten van digitalisering;
- Een antwoord bieden op de uitdagingen en opportuniteiten ten gevolge van het stijgende aantal jongeren met migrantenafkomst en vluchtelingen in de EU.

[De resolutie](#)

4.2 Tewerkstelling- en sociale ontwikkelingen in Europa

21 januari 2016, Europese Commissie, DG Tewerkstelling, Sociale Zaken en Inclusie

Deze ESDE review (Employment and Social Developments in Europe) biedt een overzicht van de meest recente ontwikkelingen, trends en uitdagingen op tewerkstellings- en sociaal vlak en een diepteanalyse van verschillende thema's die verband houden met de huidige sociale en tewerkstellingsbeleidsagenda van de Commissie.

Gezien de verhoogde aandacht voor vaardigheden, zijn er in deze review meer en meer links met onderwijs en vorming. Onderwijs en vorming komen voornamelijk aan bod in het tweede ('verbeteren van de arbeidsmarkten') en het derde ('hinderpalen voor jobcreatie wegwerken') deel van de review.

- Verbeteren van de efficiëntie van de arbeidsmarkt
Lage deelname aan levenslang leren treft voornamelijk laaggeschoolden; dit terwijl analyse net aantoont dat langdurig werklozen die deelnamen aan onderwijs of vorming (en die een voorgaande werkervaring hebben), duidelijk meer kans hebben om een duurzame job te vinden, in het bijzonder wanneer ze laaggeschoold zijn.

Ondanks recente vooruitgang hebben een groot aandeel van migranten van buiten de EU een laag scholingsniveau. Analyse toont ook aan dat het aandeel van migranten van buiten de EU met minstens een hoger secundair onderwijsdiploma en werkend in jobs waarvoor slechts lagere vaardigheden vereist zijn (de zogenaamde 'brain waste' of overkwalificatie) significant hoger is dan het aandeel van de rest van de bevolking.

➤ Wegwerken van hinderpalen voor jobcreatie

Vier op tien van de werkgevers die werden bevraagd geven aan dat ze in 2013 problemen hadden om personeel met de juiste vaardigheden te vinden.

De vaardigheden waarover volwassenen beschikken worden voor het grootste deel bepaald door de mogelijkheden voor onderwijs en vorming die beschikbaar waren in hun jeugd, tijdens initieel onderwijs en vorming. Werkplekleren is een goede manier om jonge mensen werkervaring te laten opdoen, en een mix van job specifieke en transversale vaardigheden te verwerven. Het verbeteren van de kwaliteit en de relevantie van systemen voor beroepsonderwijs en -vorming is een belangrijke vereiste als men werkplekleren en beroepsfilières aantrekkelijk wil maken.

De noden van de arbeidsmarkt veranderen voortdurend en snel. Volwassenenonderwijs en leren tijdens de loopbaan spelen bijgevolg een belangrijke rol in het verzekeren van relevante vaardigheden. In de EU getuigt gemiddeld 10,7 % van de volwassenen tussen 25 en 64 jaar dat ze een vorm van onderwijs en vorming hebben genoten in de vier weken voor het interview. Dit cijfer ligt ver van de benchmark van 15 %, te bereiken in 2020. Als men de laaggeschoolde volwassenen afzonderlijk bekijkt, komt men op een percentage onder 4 %. In totaal nemen ongeveer 40 % van de volwassenen deel aan onderwijs en vorming (ter vergelijking: in de VS was dat bijna 60 % in 2012).

Werkgevers kunnen een belangrijke rol spelen in het terugdringen van het tekort aan vaardigheden, onder meer door de vaardigheden van hun personeel bij te werken. Blijkt dat de kansen op vorming afhangen van de grootte van het bedrijf (grote bedrijven bieden veel meer kansen dan kleine bedrijven).

➤ Conclusies

Goed uitgebouwde, efficiënte en toegankelijke systemen voor onderwijs en vorming, met sterke banden met de arbeidsmarkt, zijn cruciaal voor het opbouwen en behouden van het vereiste niveau van vaardigheden van de actieve bevolking. Wanneer het gaat over onderwijs en vorming van volwassenen, moet er in het bijzonder aandacht besteed worden aan de laaggeschoolden, werklozen en inactieven.

Werkgevers worden best aangemoedigd om voortdurend in te zetten op de verbetering van de vaardigheden van hun personeel. Bovendien is het nodig dat werknemers zelf gemotiveerd zijn om hun vaardigheden te verhogen.

Europa kan een belangrijke rol spelen op vlak van transnationale erkenning van vaardigheden.

[De review](#)

II. OESO

1 'Education at a glance 2015'

'Education at a glance' biedt data over de output van onderwijsinstellingen; de impact van leren in de verschillende landen; de financiële en personele investeringen in onderwijs; toegang, deelname en voortgang in onderwijs; de leeromgeving en de organisatie van de scholen. Het rapport 2015 onderzoekt ook de onderwijs- en sociale mobiliteit van de eerste generatie met een hogeronderwijsdiploma, de resultaten op de arbeidsmarkt voor recent afgestudeerden, deelname in formeel en niet- of informeel onderwijs gesponsord door werkgevers, de bereidheid om informatie- en communicatietechnologie te gebruiken om problemen rond leren en onderwijzen op te lossen. Het rapport biedt indicatoren over de impact van vaardigheden op tewerkstelling en lonen, genderverschillen in onderwijs en tewerkstelling, en systemen voor waardering voor leraren en schoolleiders.

Enkele bevindingen:

- Onderwijs is de moeite waard, zowel op de arbeidsmarkt als in het leven. Naarmate het onderwijsniveau en de vaardigheden van een individu stijgen, stijgen ook de tewerkstellingskansen en de lonen. De arbeidsmarkt ziet nog steeds het diploma als de belangrijkste indicatie van de vaardigheden van een werknemer. Een steeds hoger aantal jongeren behaalt een diploma hoger onderwijs. De eerste generatie met een hogeronderwijsdiploma heeft evenveel tewerkstellingskansen als zij wiens ouders ook al een hogeronderwijsdiploma behaalden. Veel meer jongeren stappen in een bachelorprogramma dan in een masterprogramma; anderzijds zijn er meer mogelijkheden op de arbeidsmarkt en hogere lonen voor volwassenen met een masterdiploma. De voordelen van onderwijs zijn niet louter financieel: hoger opgeleide volwassenen zijn gezonder, en nemen meer engagement op.
- Er blijven ongelijkheden. Vrouwen zijn nog altijd ondervertegenwoordigd in bepaalde onderwijsvelden (STEM bijvoorbeeld) en hebben minder kansen op tewerkstelling (de kloof is kleiner voor mannen/vrouwen met een hogeronderwijsdiploma).
- Openbare investeringen in onderwijs daalden in veel OESO-landen tussen 2010-2012 als gevolg van de crisis van 2008. De crisis had een directe impact op salarissen in basis- en secundair onderwijs. Salarissen blijven niet competitief in vergelijking met werknemers met een vergelijkbare opleiding; dit maakt het moeilijk om de beste kandidaten aan te trekken voor het beroep van leraar.

De volledige publicatie, samenvattingen en landenspecifieke conclusies op <http://www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.htm>

2 'Trends shaping education'

12 januari 2016

Bedoeling van deze publicatie is beleidsmakers, managers en praktijkmensen in onderwijs te ondersteunen bij het strategisch denken over onderwijs en vorming. Ze hebben immers vaak slechts anekdotische of lokale informatie over de trends die bepalend zijn voor onderwijs.

Het boek analyseert 25 verschillende topics, elk geïllustreerd door twee figuren. De materialen zijn georganiseerd in vijf hoofdstukken:

- Globalisatie;
- De natiestaat;
- Steden;
- Moderne families;
- Technologieën.

Ieder hoofdstuk biedt visualiseringen van de interacties tussen de thema's en van de interacties tussen de trends en onderwijs.

[Het boek](#)

3 'Governing education in a complex world'

12 april 2016

Deze publicatie bundelt onderzoeksresultaten en ervaringen uit de landen om de elementen te bepalen die noodzakelijk zijn voor efficiënte onderwijs 'governance'. Men probeert een antwoord te bieden op de volgende vragen:

- Welke governance modellen zijn efficiënt in complexe onderwijssystemen?
- Hoe kunnen overheden prioriteiten bepalen en beleid uittekenen rekening houdend met evenwicht tussen lokale diversiteit en nationale onderwijsdoelen?
- Hoe zorgen we er voor dat er vertrouwen, samenwerking en communicatie is tussen de verschillende niveaus en actoren?

[Lees online](#)

4 'Open Educational Resources: a catalyst for innovation'

1 december 2015

OER zijn materialen voor onderwijzen, leren en onderzoek die gebruik maken van tools zoals open licenties om het vrij (her)gebruik toe te laten, om voortdurende verbetering en gebruik voor andere doelstellingen voor anderen mogelijk te maken. De impact van OER is een belangrijke beleidstopic geworden.

Het rapport beschrijft een stand van zaken van recente ontwikkelingen en praktijken op vlak van OER, en wil ook dienen als basis voor uitwisseling en discussies, die moeten leiden tot peer learning tussen landen.

Volgens het rapport dragen OER bij tot de volgende onderwijsuitdagingen:

- Bevorderen van nieuwe vormen van leren voor de 21^{ste} eeuw;
- Bevorderen van de professionele ontwikkeling en het professioneel engagement van leraren;
- Beperken van de kost voor onderwijs;
- Voortdurend verbeteren van de kwaliteit van educatieve materialen;
- Verbreden van de verspreiding van kwaliteitsvolle educatieve materialen;
- Beperken van obstakels voor leermogelijkheden.

Beleidsondersteuning is nodig; beleid zou best focussen op de volgende vier domeinen:

- Bestaan en 'vindbaarheid' van OER;
- Nieuwe rol van leraren;
- Nieuwe procedures voor kwaliteitsborging;
- Onderzoek.

[De publicatie](#)

De Vlor nam deel aan het seminarie van EUNEC (European Network of Education Councils) over dit thema, in Athene, mei 2014: [Seminar on learning in the digital age](#).

5 'Innovative Learning Environments'

CERI, 23 oktober 2015

26 schoolsystemen namen deel aan het laatste deel van het OESO-project 'Innovative Learning Environments'. Een syntheserapport werd gepubliceerd met als titel: 'Schooling Redesigned: Towards Innovative Learning Systems'. Het biedt een overzicht van sterke punten op vlak van 'cultuurverandering', 'verduidelijking van de focus', 'creëren van capaciteit', 'samenwerking', 'technologieën en platformen voor communicatie' en 'change agents'.

De publicatie benadrukt het belang van 'design', van leiderschap. Veel meer dan de traditioneel betrokken actoren kunnen een rol spelen bij de design van curricula en van het klasgebeuren (de brede gemeenschap, families, stichtingen, ...).

[Lees online](#)

6 'OECD Reviews of School Resources: Vlaamse Gemeenschap 2015'

11 december 2015

Doel van de review is na te gaan hoe middelen voor schoolonderwijs kunnen worden beheerd, verdeeld, gebruikt en bestuurd om kwaliteit, efficiëntie en billijkheid van schoolonderwijs te verbeteren. Middelen worden in de brede betekenis verstaan, inbegrepen financiële middelen, fysieke middelen (bijvoorbeeld infrastructuur, computers), human resources (bijvoorbeeld leraren, schoolleiders) en andere (bijvoorbeeld instructietijd).

De scope van de review is alle niveaus van schoolonderwijs, van kleuter- tot hoger secundair. De resultaten verwijzen naar de situatie in november 2014.

Het rapport omvat vier hoofdstukken:

- De nationale context, met informatie over het Vlaamse onderwijssysteem, de belangrijkste trends en bezorgdheden en recente ontwikkelingen;
- Financiering van schoolonderwijs;
- Provisie van schoolplaatsen;
- Verdeling en toewending van leraren.

Samenvattend werden de volgende beleidsprioriteiten geïdentificeerd om de efficiëntie van het besteden van middelen te verhogen:

- Betere controle van effectiviteit van financieringsmechanismen;
- Aanpak van inefficiëntie in het aanbod;
- Doeltreffende voorbereiding, verdeling en ondersteuning van personeel.

Het rapport heeft geleid tot een set beleidsaanbevelingen:

- Zorg voor een systeem breed raamwerk voor financiering van scholen in de hele Vlaamse Gemeenschap met indicatoren van financiering gekoppeld aan leerprestaties (om transparantie en duidelijkheid te verhogen);
- Verhoog de rapportering op schoolniveau en verzamel data over lokale financieringsbronnen (donaties, bijdragen van ouders, activiteiten om geld in te zamelen, ...);
- Breng de uitgaven per leerling tussen basis- en secundair onderwijs in evenwicht;
- Ontwikkel een systeem brede planning voor schoolinfrastructuur;
- Pak inefficiëntie aan op vlak van schoolplaatsen (er zijn veel kleine scholen, en er zijn vele en complexe opties);
- Zorg voor gelijke toegang op vlak van schoolkeuze en studierichtingen voor alle studenten;
- Maak werk van een voorzichtige en stapsgewijze implementatie van het M-decreet;
- Maak het lerarenberoep aantrekkelijker en verbeter de voorbereiding en professionele ontwikkeling van leraren;
- Maak de arbeidsmarkt voor leraren transparanter en efficiënter;
- Zorg voor meer en betere structuren om professionaliteit van leraren te ondersteunen.

Bij de [review](#) hoort een achtergrondrapport incl. een statistische bijlage.

7 Leraren (zie ook EU, 3.2)

7.1 Ondersteunen van professionalisering van leraren: inzichten uit TALIS 2013

16 februari 2016

Dit rapport toont aan dat er een belangrijk verband is tussen professionalisering van leraren en hun jobvoldoening en hun vertrouwen in hun professionele kunnen. Dit is nog meer het geval in scholen met een hogere verhouding studenten met lage socio-economische achtergrond.

Beleidsimplicaties:

- Belang van pre-service formele lerarenopleiding met mogelijkheden voor praktijkervaring;
- Uitbreiden van inductie- en mentoringprogramma's;
- Ondersteunen van leraren in het voeren van individueel of collaboratief onderzoek, gebaseerd op klaspraktijk;
- Aanmoedigen van leraren om deel te nemen aan lerarennetwerken.

[Het rapport](#)

Zie ook het rapport en de aanbevelingen van EUNEC ([Seminar on leading teachers' learning](#)), Dublin, september 2015 (met deelname van Katarzyna Kubacka, een van de auteurs van bovenstaand rapport).

7.2 'Teaching excellence through professional learning and policy reform'

Achtergrondrapport voor de 'International Summit of the Teaching Profession', maart 2016, Duitsland

De Summit is een initiatief van de Duitse ministers voor onderwijs, de OESO en Education International. Onderwijsministers, vakbondsleiders en andere lerarenleiders kwamen samen, voor de zesde keer. Voor elke top bereidt de OESO een achtergrondrapport voor, gebaseerd op internationaal onderzoek, resultaten van peilingen als PISA en TALIS.

Het eerste hoofdstuk van het rapport zoemt in op de vaardigheden, kennis en karakterkenmerken die succesvolle leraren nodig hebben.

Het tweede hoofdstuk bekijkt welk beleid ertoe kan leiden dat leraren relevante kennis en vaardigheden verwerven. Gezien de snelle veranderingen in onderwijs, de lange loopbanen van leraren, en de nood om vaardigheden up te daten, moet professionele ontwikkeling van leraren bekeken worden in termen van levenslang leren, waarbij initiële lerarenopleiding eerder de basis legt voor voortdurend leren, en geen kant-en-klare professionals aflevert.

Het derde hoofdstuk focust op beleidshervormingen: wat kunnen overheden doen om onderwijsbeleid efficiënt te implementeren?

Uit onderwijshervormingen die werden geïmplementeerd in OESO-landen kunnen volgende beleidslessen getrokken worden:

- Nood aan consensus over de doelstellingen van de hervorming en betrekken van stakeholders, in het bijzonder leraren;
- Gebruik externe druk om te pleiten voor hervormingen;
- Ontwikkel realistische verwachtingen;
- Hervormingen moeten geruggesteund worden door duurzame financiering;
- Er is een shift gaande van hervormingsinitiatieven op zich naar zelfsturende systemen met feedback op alle niveaus; investeren in changemanagement vaardigheden is nodig; leraren moeten de zekerheid hebben dat zij de instrumenten voor verandering ter beschikking krijgen;
- Gebruik evidence;
- Onderwijs maakt best deel uit van 'whole-of-government' benaderingen.

[Het rapport](#)

8 Onderwijs en migratie

8.1 ‘Immigrant students at school: Easing the journey towards integration’

17 december 2015

Deze publicatie beschrijft moeilijkheden die leerlingen met een migratie-achtergrond ondervinden in hun nieuwe school en gemeenschap, en beschrijft tevens de bijdrage die ze kunnen leveren. Het is immers zo dat PISA aantoont dat leerlingen met een migratie-achtergrond slechter presteren op school. Dit wordt onder meer veroorzaakt door hoge concentratie van problemen in de scholen waar ze terecht komen, door taalproblemen, door beleidsopties als zittenblijven en tracking.

Het rapport meet succesvolle integratie niet enkel aan de academische resultaten, maar houdt ook rekening met welbevinden, met hoop voor de toekomst.

[Het rapport](#)

8.2 Education as a tool for the integration of migrants

31 maart 2016, rapport uitgevoerd door EENEE in opdracht van de Europese Commissie

Dit rapport werd gemaakt in de context van de vluchtelingencrisis, die de EU onderwijssystemen onder extreme druk zet.

Het beschrijft de onderwijsresultaten van migranten in Europa en onderzoekt welke factoren er voor zorgen dat die resultaten erg verschillen in verhouding met die van niet-migrant. Het onderzoekt de invloed van het onderwijssysteem op het onderwijs aan kinderen met een migratie-achtergrond; het onderzoekt ook hoe het aandeel van kinderen met een migratie-achtergrond een invloed heeft op de prestaties van niet-migrant kinderen. Het rapport stelt ten slotte de vraag of onderwijs een rol kan spelen in het verzachten van anti-migratie gevoelens, en het integratieproces kan bevorderen.

[Het rapport en de highlights](#)

9 ‘Low performing students. Why they fall behind and how to help them succeed’

10 februari 2016

Dit PISA-rapport maakt een analyse van laagpresteren op school en doet aanbevelingen over hoe het probleem aan te pakken.

Tienduizenden lerenden bereiken het einde van het leerplichtonderwijs zonder dat ze de basisvaardigheden verworven hebben die nodig zijn voor de arbeidsmarkt en de maatschappij van vandaag. Dit is nefast, voor de individuen zelf, en voor de economie en maatschappij.

Een combinatie van factoren voorspellen welke studenten slecht zullen presteren. De sociaaleconomische achtergrond blijkt de belangrijkste factor, zij het niet de enige: studenten met een migrantenachtergrond, studenten die thuis een andere taal spreken, studenten uit agrarische gebieden, studenten uit éénoudergezinnen hebben meer kans om slecht te presteren.

Ook de onderwijskansen, attitudes en gedragingen zijn van belang. Zij die geen of slechts kort deelnamen aan voorschools onderwijs hebben meer kans om slecht te presteren. Er zijn meer laagpresteerders onder zij die een jaar dubbelden, en er zijn meer laagpresteerders in VET. Studenten die optimaal gebruik maken van de beschikbare kansen hebben minder kans om slecht te presteren: zij die regelmatig naar school gaan, hard werken, meer tijd besteden aan huiswerk, deelnemen aan extra curriculaire activiteiten, ...

Ook school gerelateerde factoren spelen een rol: de verwachtingen van de leraren, de schoolpopulatie (scholen met meer socio-economische diversiteit blijken een betere leeromgeving voor studenten die het moeilijk hebben).

Een eerste stap is dat beleidsmakers van laagpresteren een prioriteit maken. Dat impliceert zo vroeg mogelijk ingrijpen. Dat betekent onder meer aanbieden van goed voorschools onderwijs, en van remediëring in de eerste jaren. Scholen hebben nood aan taal- en psychosociale ondersteuning voor studenten die het moeilijk hebben en hun families; aanbieden van extra curriculaire activiteiten en inzetten op professionalisering van leraren kan helpen. Tenslotte ligt er ook verantwoordelijkheid bij de studenten zelf.

[Het rapport](#)

10 Starting Strong. Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care

OECD Directorate for Education and Skills, 'Starting Strong' Series IV, 28 oktober 2015

Dit rapport uit de 'Starting Strong' reeks geeft informatie over monitoringsystemen in 24 landen. Blijkt dat monitoren evolueert naar een beter begrip van wat er werkelijk gebeurt in settings voor onderwijs en opvang aan jonge kinderen. De gebieden die vaakst gemonitord worden zijn:

- Kwaliteit van diensten en personeel;
- Ontwikkeling van kinderen en resultaten;
- Interactie tussen kinderen en personeel.

Er is vaak afstemming met het monitoringsysteem van de lagere school; dat garandeert meer continuïteit. De resultaten worden ook vaker gedeeld met het publiek, er is meer transparantie.

[Lees online](#)

III. UNESCO

1 Onderwijs voor allen 2000-2015. Verwezenlijkingen en uitdagingen

april 2015

In 2000 engageerden de leden van de Verenigde Naties, waaronder België, zich om tegen 2015 basisonderwijs te organiseren voor alle kinderen. Ze stelden daarvoor zes doelstellingen op. Vijftien jaar later maakt Unesco een balans op.

Dit zijn de doelstellingen:

- 1 zorg en onderwijs voor jonge kinderen uitbreiden
- 2 toegankelijkheid van het onderwijs verbeteren en gratis en kwaliteitsvol onderwijs voor alle kinderen van lagere schoolleeftijd garanderen
- 3 de leer- en studiemogelijkheden voor jongeren en volwassenen aanzienlijk uitbreiden
- 4 het analfabetisme bij volwassenen naar beneden brengen
- 5 gelijkheid van onderwijskansen tussen de geslachten
- 6 kwaliteit van het onderwijs verbeteren

Voor elke doelstelling wordt een fiche 2000-2015 gepresenteerd, met een globale score, informatie over successen, over geleverde inspanningen, over uitdagingen en met aanbevelingen voor de periode na 2015.

<http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002322/232205e.pdf>

2 Duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's)

25 september 2015

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties nam een set doelstellingen aan om een einde te maken aan armoede, de planeet te beschermen, en voorspoed voor allen te verzekeren, als onderdeel voor een nieuwe agenda voor duurzame ontwikkeling. Bij elk doel horen specifieke targets, die moeten bereikt worden de komende 25 jaar.

Op 1 januari 2016 traden de 17 SGD's (Sustainable Development Goals) van de '2030 Agenda for Sustainable Development' officieel in voege.

De SDG's bouwen verder op het succes van de MDG's (Millennium Development Goals), maar willen verder gaan. De doelstellingen zijn uniek in die zin dat ze een oproep doen naar alle landen, arm en rijk. De doelstellingen zijn niet wettelijk bindend, maar er wordt wel van de overheden verwacht dat ze hun verantwoordelijkheid opnemen en dat er nationale raamwerken worden opgezet om de doelstellingen te realiseren.

Dit zijn de 17 doelstellingen:

- Het beëindigen van armoede in al zijn vormen en overal ter wereld.

- Het uitbannen van honger, het realiseren van voedselzekerheid en verbeterde voeding en het bevorderen van duurzame landbouw.
- Het waarborgen van een gezond leven en het bevorderen van welzijn voor iedereen en alle leeftijden.
- Het zekerstellen van inclusief en rechtvaardig, kwalitatief hoogwaardig onderwijs en het bevorderen van levenslange leermogelijkheden voor iedereen.
- Het realiseren van gendergelijkheid voor en emancipatie van vrouwen en meisjes.
- Ervoor zorgen dat water en sanitaire voorzieningen voor iedereen beschikbaar is en duurzaam beheerd wordt.
- Het zekerstellen van de toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen.
- Het bevorderen van duurzame, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve werkgelegenheid en fatsoenlijk werk voor iedereen.
- Het bouwen van een veerkrachtige infrastructuur, het bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisatie en innovatie.
- Het verminderen van de ongelijkheid binnen en tussen landen.
- Het creëren van steden en menselijke nederzettingen die inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam zijn.
- Zorgen voor duurzame consumptie- en productiepatronen.
- Het nemen van dringende maatregelen om klimaatverandering en de gevolgen ervan te bestrijden.
- Het in stand houden en duurzaam gebruikmaken van oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen voor duurzame ontwikkeling.
- Het beschermen, herstellen en bevorderen van het duurzame gebruik van terrestrische ecosystemen, het waarborgen van een duurzaam bosbeheer, het bestrijden van woestijnvorming, en het tegengaan van landdegradatie en verlies aan biodiversiteit en het treffen van maatregelen voor het herstel.
- Het stimuleren van vreedzame en inclusieve samenlevingen voor duurzame ontwikkeling, het verschaffen van toegang tot gerechtigheid voor iedereen en het creëren van effectieve, verantwoordelijke en inclusieve instellingen op alle niveaus.
- Het versterken van implementatiemanieren en het revitaliseren van het wereldwijd samenwerkingsverband voor duurzame ontwikkeling.

Voor elke doelstelling worden een aantal feiten en cijfers gegeven; en voor elke doelstelling zijn er concrete targets geformuleerd. Dit zijn de targets voor doelstelling 4, verband houdend met onderwijs:

- Tegen 2030, verzekeren dat alle jongens en meisjes gratis, rechtvaardig en kwaliteitsvol lager en secundair onderwijs afmaken, dat leidt tot relevante en effectieve leerresultaten;
- Tegen 2030, verzekeren dat alle jongens en meisjes toegang hebben tot kwaliteitsvolle voorschoolse ontwikkeling, zorg en onderwijs, zodat ze klaar zijn voor lager onderwijs;
- Tegen 2030, gelijke toegang verzekeren voor alle mannen en vrouwen tot betaalbaar en kwaliteitsvol technisch, beroeps- en hoger onderwijs, incl. universiteit;
- Tegen 2030, aanzienlijk verhogen van het aantal jongeren en volwassenen met relevante vaardigheden, inbegrepen technische en beroepsvaardigheden, voor tewerkstelling, goede jobs en ondernemerschap;

- Tegen 2030, verwijderen van genderongelijkheid in onderwijs en gelijke toegang verzekeren tot alle niveaus van onderwijs voor kwetsbare groepen (incl. mensen met een beperking, mensen van een andere afkomst en kinderen in kwetsbare situaties);
- Tegen 2030, verzekeren dat alle jongeren en een aanzienlijk aandeel van de volwassenen, mannen en vrouwen, geletterd en gecijferd zijn;
- Tegen 2030, verzekeren dat lerenden de kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, incl. onder ander, via onderwijs voor duurzame ontwikkeling, mensenrechten, gendergelijkheid, promoten van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap en waardering voor culturele diversiteit en voor de bijdrage van cultuur aan duurzame ontwikkeling;
- Bouwen en upgraden van aangepaste onderwijsfaciliteiten en zorgen voor een veilige, geweldloze, inclusieve leeromgeving voor allen;
- Tegen 2030 zorgen voor aanzienlijk meer gekwalificeerde leraren, onder meer door internationale samenwerking op vlak van lerarenopleiding.

[De VN-resolutie](#)

[De SDG's](#)

3 Resultaten van de onderwijsenquête van de UIS (het UNESCO instituut voor statistiek)

10 december 2015

De publicatie bevat data uit 2014 (of recenter) over 107 landen. Ze geeft cijfers over zowel voorschools, basis, secundair als postsecundair niet-tertiair onderwijs. Voor tertiair onderwijs zijn er data beschikbaar voor 66 landen.

[De tabellen](#)

IV. Raad van Europa

‘Securing democracy through education’. De ontwikkeling van een Europees kader voor burgerschap en democratische waarden.

De conferentie van de Raad van Europa, Brussel, 11-12 april 2016

Op deze conferentie waren de onderwijsministers van 50 landen vertegenwoordigd. Minister Crevits opende de conferentie en wees op het belang van de conferentie in het licht van de recente terroristische aanslagen: twee dagen lang werd gediscussieerd over de rol van onderwijs in het aanleren en ontwikkelen van burgerschap en democratische waarden bij jongeren.

Er lag een voorstel op tafel voor een competentiepakket over burgerschap. Dit pakket werd uitgewerkt door 1200 Europese experts, en wordt nu uitgetest door 12 landen, onder meer door Vlaanderen. Op basis van hun ervaring zal het competentiekader worden verfijnd.

Het gaat om 20 kerncompetenties: waarden, attitudes, vaardigheden en kennis, waarmee leraren aan de slag kunnen. Deze competenties werden nu ook vertaald naar wat leerlingen concreet moeten kennen en kunnen.

[Slotverklaring van de conferentie](#)